

SZABÓ Csaba köszöntése a munkássága előtt tisztelgő *Földtani Közlöny*-kötet megjelenése alkalmából

A kőzettan, a geokémia és a környezettudomány szakterületein tevékenykedő hazai, de bátran kijelenthetjük, nemzetközi szakmai közösség kiemelkedő alakja SZABÓ Csaba, akinek kiválósága előtt e kötet tiszteletét szeretné kifejezni.

Csaba egyedülálló oktató, kutató és petrográfus. Munkái jelentős tudományos értéket képviselnek elsősorban a mélylitoszférában mozgó és kölcsönható fluidumok és olvadékok geokémiai viselkedése, a mélylitoszféra lemeztektonikai kapcsolata, valamint számos környezetgeokémiai kérdés tekintetében. Munkásságának innovatív értéke, továbbá közvetlen és közvetett társadalmi hatása megkérdőjelezhetetlen. Hatékonyan integrálja a különböző tudományágak megközelítéseit és módszertanát geológiai és környezettudományi kérdések megválaszolására, sikeresen ötvözve az analitikai és elméleti módszereket.

SZABÓ Csaba a tudományos oktatás területén is kiemelkedő módon járul hozzá a hallgatók és kutatók mentorálásához, ami mind a hazai, mind nemzetközi szinten érzékelteti hatását. Volt hallgatóinak döntő többsége szakterületük kiválóságává vált az USA-tól Európán át Ausztráliáig, és a mai napig aktív szakmai kapcsolatban vannak volt professzorukkal. Csaba az Amerikai Egyesült Államokból hazatérve 1998-ban alapította meg a ma már nemzetközi porondon is elismert szakmai műhelyt, a Litoszféra Fluidum Kutató Laboratóriumot. A labor, vagy ahogy mindenki hívja, az LRG mindig is híres volt a mentoráltak nagy számáról a BSc szinttől a PhD fokozatszerzésig. Témavezetésével több mint 50 TDK- és OTDK-nyertes

Szigliget, 2008. SZABÓ Csaba (bal oldalon hátul áll) az EURISPET résztvevőivel (fotó: FALL András)

dolgozat, 33 földtudományi/környezettudományi BSc, 60 MSc, illetve osztatlan képzésben végzett geológus diploma, valamint 30 PhD-disszertáció talált gazdára. Nekem is volt szerencsém mindezt személyesen átélni, amit szakmai pályafutásom legfontosabb hatásának tartok a mai napig.

Huszonkét évvel ezelőtt úgy adódott, hogy az egyetemi (geológus) tanulmányaim elkezdéséhez szükséges szóbeli vizsgán SZABÓ Csaba volt az egyik kérdező. Nem is sejtettem, milyen kivételes személyiséggel ülök szemben. A felvételt követően, harmadéves koromban kezdtem az általa oktatott Geokémia-kurzusra járni. Felejthetetlenek maradtak számomra azok az órák, amelyeket ő oktatott. Korántsem egy frontális pedagógiáról beszélhetünk, hanem az akkor még úttörőnek számító interaktív és a szókratészi ironia retorikai eszközeit alkalmazó, vegyes kurzusvezetést tapasztaltuk. Csaba a kérdéseivel tanított minket úgy, hogy ne csak a száraz adatokat ismerjük meg, hanem a kritikus szakmai gondolkodás képessége mellett a kérdés megválaszolásának vágyát is belénk oltotta anélkül, hogy ebből bármit is tudatosan észrevettünk volna. Ezzel alapozta meg bennünk a kutatói hozzáállást. Talán senkit nem lepek meg azzal, hogy rövid idő múlva Csabához fordultam témavezetésért.

Az LRG-be 2005-ben csatlakozva pezsgő szakmai élettel találkozhattam, aminek alfája és omegája természetesen Csaba volt. Akkoriban döntően a xenolit-, a fluidum- és az olvadékkutatás állt a kutatások középpontjában. Csaba a köpeny-zárványok Pannon-medence léptékű begyűjtésén és azok legkorszerűbb technikákkal való feldolgozásán, valamint a mélylitoszféra olvadék- és fluidumzárvány-vizsgálatainak hazai meghonosításán tevékenykedett mindennap (a hétvégét is beleértve) a hajnali óráktól az éjszaka közepéig. Korai LRG-s éveimben TÖRÖK Kálmán is az LRG-ben dolgozott, és kiváló hallgatókból álló csoportot vezetett az alsókéreg-kutatás égisze alatt. Később Csaba jelentősen bevonódott, sőt kezdeményezőjévé vált a környezetgeokémiai aspektusú kutatásoknak, ezáltal „hard rock” kutatásainak frontvonalát mellett új színekkel bővült a labor közettani és geokémiai kutatási palettája: így szélesedett a profil radonkutatásra és az urbán geokémiára.

Az LRG közössége a magas színvonalú kutatás mellett egy olyan összetartó csapatot alkotott, ahol a legeredményesebb volt az, hogy mindenki segít a másiknak. E köszöntő megírása arra sarkallt, hogy összegezzem, volt hallgatóként mit köszönhetek/köszönhetünk Csabának. 1) Nincs kompromisszum szakmai kérdésekben, mindig a lehető legmagasabb belső szakmai mércével kell kutatási céljainkat elérni. 2) Nagy munkabírársra szoktatás. Mi, hallgatók nem tudunk elég korán érkezni vagy elég későn távozni, hogy Csabát ne az LRG-ben találjuk. Csaba az állhatatos munkavégzést önmaga példáján szolgáltatta a hallgatóknak, amelynek tehát természetes folyamánya volt, hogy a hallgatók is ezt vegyék érvényesnek magukra nézve. 3) Innovatív gondolkodás – társulva az állandó műszerfejlesztési törekvéssel. 4) A szakma iránti lelkesedés hallgatókba való átoltása. A legkisebbnek tűnő eredmények, a hallgatók első szárnypróbálgatásaiból eredő bármilyen tudományos előrelépések Csabából olyan lelkesedést váltottak ki, hogy legtöbbször még a bátortalanok és bizonytalanok is előbb-utóbb fontosnak érezték a rájuk bízott szakmai probléma megválaszolásának felelősségét. 5) A közösségélmény és az együttműködésekre való nevelés. Az LRG korábbi és jelenlegi tagjai egy olyan platformot alkotnak, amelyben Csaba a kohéziós erő, az alábbi ismert gondolatot vezérlő elvként követve: „Ha gyorsan akarsz menni, menj egyedül! Ha messzire akarsz jutni, menj együtt másokkal!” 6) A hallgatókat minél hamarabb megismertetni a hazai és nemzetközi szakmai karrier elősegítésének lehetőségeivel: pályázatokban való részvétel (például OTKA, TÁMOP, GINOP), nemzetközi és hazai konferencia-részvétel, konferenciaszervezés (például ECROFI XVII), külföldi laborlátogatások – számos PhD és poszt-doktori kutatási lehetőség külföldi egyetemeken és kutatóintézetekben. Itt külön kiemelném az Európai Unió támogatásával létrejött EURISPET (<https://cordis.europa.eu/project/id/46048/reporting>) szemináriumokban való részvételt, ahol kiemelt reputációjú intézetek mellett Csaba részvételével Budapest – azaz az Eötvös Loránd Tudományegyetem – is bekapcsolódott a közettan nemzetközi vérkeringésébe a PhD-hallgatói továbbképzéseket illetően. A szeminárium eredményességét az azóta szenior kutatókká váló egykori résztvevők nagyszámú sikeres együttműködése jelzi, amelyben a magyarországi résztvevők is rendre fontos szerepet kapnak. Végül, de nem utolsósorban felsorolni is szinte lehetetlen Csaba nemzetközi együttműködő partnereit, akik számos esetben az ő szárnyai alól felnövő hallgatók PhD-, illetve poszt-doktori kutatásait tették lehetővé. Álljon itt egy teljesség nélküli lista: Robert J. BODNAR (USA), Bernardo CESARE, Benedetto DE VIVO (Olaszország), Carlos GARRIDO (Spanyolország), Jean DUBESSY és Virgil ROUCHON (Franciaország), YANG Kyounghee (Dél-Korea), Victor SARIGIN (Oroszország).

Kedves Csaba! Fogadd tőlünk e kötetet tiszteletünk és hálánk kifejezéséért! Kívánunk további szakmai sikereket, jó egészséget és – ahogy te szoktad mondani – további jó zúzást!

Köszönünk mindent!

BERKESI Márta